

LÄRARHANDLEDNING
av Linda Engvall

Inledning

Astera och basketskorna är en berättelse om syskonskap, vänskap och om att växa upp.

I berättelsen möter vi många känslor som exempelvis ilska, skam och skuld men också mod, kärlek och hopp. Vi får följa med på en resa om att hitta vänskap och våga gå sin egen väg och strunta i vad andra tycker.

I lärarstödet finner du tips på aktiviteter att göra före, under och efter läsningen. Förslag på lässtrategier vid boksamtal och frågeställningar som du kan ställa till eleverna under eller efter högläsning.

Diskussionsfrågorna är förslag och anpassas med fördel till elevernas förkunskaper och intressen. Lärarstödet innehåller även skrivaktiviteter som är kopplade till berättelsen.

Läroplanen

Materialet är kopplat till syftestexten för svenska i Lgr 11 och de föreslagna uppgifterna bygger på delar ur det centrala innehållet för lågstadiet. Syftet med materialet är att undervisningen väver ihop och utvecklar barnens förmåga att läsa, tala, lyssna och skriva.

Sammanfattningsvis står det bland annat följande i syftestexten för svenska: Undervisningen syftar till att eleverna genom stöttning och rätt förutsättningar ska ges möjlighet till att utveckla sin kommunikativa förmåga samt sin förmåga att skriva olika slags texter, formulera tankar och åsikter.

Undervisningen ska syfta till att utveckla elevernas språk för att lära, tänka och kommunicera. Samt stimulera och utveckla elevernas förmåga och intresse för läsning och skrift. (LGR 11)

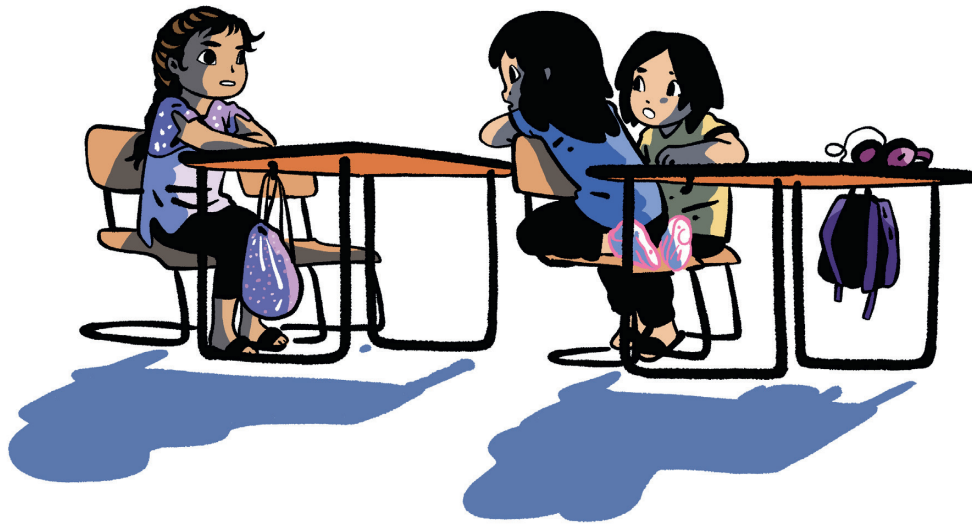
Centralt innehåll för svenska åk 1-3 Lgr11

- Att lyssna och återberätta i olika samtalssituationer.
- Berättande texter och poetiska texter för barn från olika tider och skilda delar av världen. Texter i form av rim, ramsor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt litterära personbeskrivningar.
- Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer.

Centralt innehåll för SO åk 1-3 Lgr11

- Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel gott och ont, rätt och orätt, kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer.
- Att flytta inom ett land och mellan länder.
Vad detta kan ha för orsaker och få för konsekvenser.

Högläsning

Genom högläsning övar eleverna på förmågan att lyssna. När du som lärare läser högt kan du med fördel modellera och ”tänka högt”, på så sätt visar du hur en van läsare gör. Delge hur du reflekterar, förutspår och ställer hypoteser om det du just läst. Synliggör hur man kan ta reda på svåra ord, ställa frågor till texten och söka efter mening och sammanhang. På så sätt kan eleverna utveckla sin fortsatta läsutveckling och ordförråd.

Ställ frågor som leder till att läsa vad som står *på, mellan* och *bortom raderna*, då tar ni läsningen till en högre nivå.

Visa hur du sätter ord på dina inre bilder. Diskutera och visualisera era inre bilder. Dessa är individuella och via samtal kan ni dela med er av er gemensamma läsupplevelse.

Genom att göra olika textkopplingar lyfter ni läsupplevelsen. Eleverna tillägnar sig inte bara kunskaper från texten, utan med hjälp av frågor kan du stödja eleverna att göra kopplingar till egna erfarenheter och i diskussion med andra koppla till omvärlden. Gör jämförelser mellan andra texter. När ni samtalar synliggörs allas olika textkopplingar och ni utbyter erfarenheter och läsupplevelser.

Om boken

I boken *Astera och basketskorna* får vi följa åttaåriga Astera, hennes storebror och mamma. Astera kom till Sverige för ett år sedan, det kändes okej fram tills att storebror började i basketlaget. Efter det har han inte tid att umgås med Astera längre. När skolan börjar hamnar Astera i trubbel. Astera tycker att ALLT är fel. Inom sig känner Astera hur ilskan växer. När skolan startar blir hon osams med sin lärare och i samband med det blir storebrors nya dyra basketskor stulna. Astera klandrar sig själv. Hon vill ställa allt tillrätta igen. Tillsammans med sina nya vänner lägger Astera upp en plan. Ska hon lyckas fixa ett par nya skor och ”få tillbaka” sin storebror?

Astera och basketskorna handlar om syskonskap. Det är en berättelse om att växa isär men också om att hitta tillbaka till varandra. Berättelsen tar upp känslor såsom, skam, skuld och ilska men även kärlek, längtan och hopp. Vi får läsa om försoning och om att hitta vänskap och våga gå sin egen väg och strunta i vad andra tycker. Berättelsen handlar om relationer och hur relationer är något som är föränderligt över tid.

Författaren till boken är Kaly Halkawt.

Kaly Halkawt föddes år 1988 i Kurdistan och bor med sin familj i södra Stockholm. Vid sidan av sitt skrivande är Kaly doktorand vid Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen på Stockholms universitet och hon har tidigare arbetat som manusförfattare, filmpedagog och bibliotekarie. Hon debuterar som författare med boken *Astera och basketskorna*.

Prata om vad *debutera* betyder.

Illustratören är Sofia Falkenheim. Sofia Falkenheim är illustratör och serietecknare, född 1982 i Kristinehamn och bosatt i södra Stockholm med sin familj. Sofia har illustrerat en lång rad barn- och ungdomsböcker samt gjort illustrationer till bokomslag, tidningar och till barnradion.

Har eleverna läst någon annan bok som Sofia har illustrerat?

Före läsningen

Undersök bokomslag och titel.

Vad tänker ni när ni hör titeln *Astera och basketskorna*?

Undersök bilden på bokomslaget

Vad visar bilden?

Vad ser och upptäcker ni i bilden?

Vilka är det ni ser, tror ni?

Vilka färger ser ni?

Vilken årstid kan det vara?

Vilka föremål ser ni?

Hur tolkar ni det ni ser?

Vad tänker ni om det ni ser?

Vilken stämning tycker ni framhävs?

Vilka känslor ser ni?

Vilka känslor väcker bilden på omslaget hos er?

Vad vill illustratören berätta med bilden, tror ni?

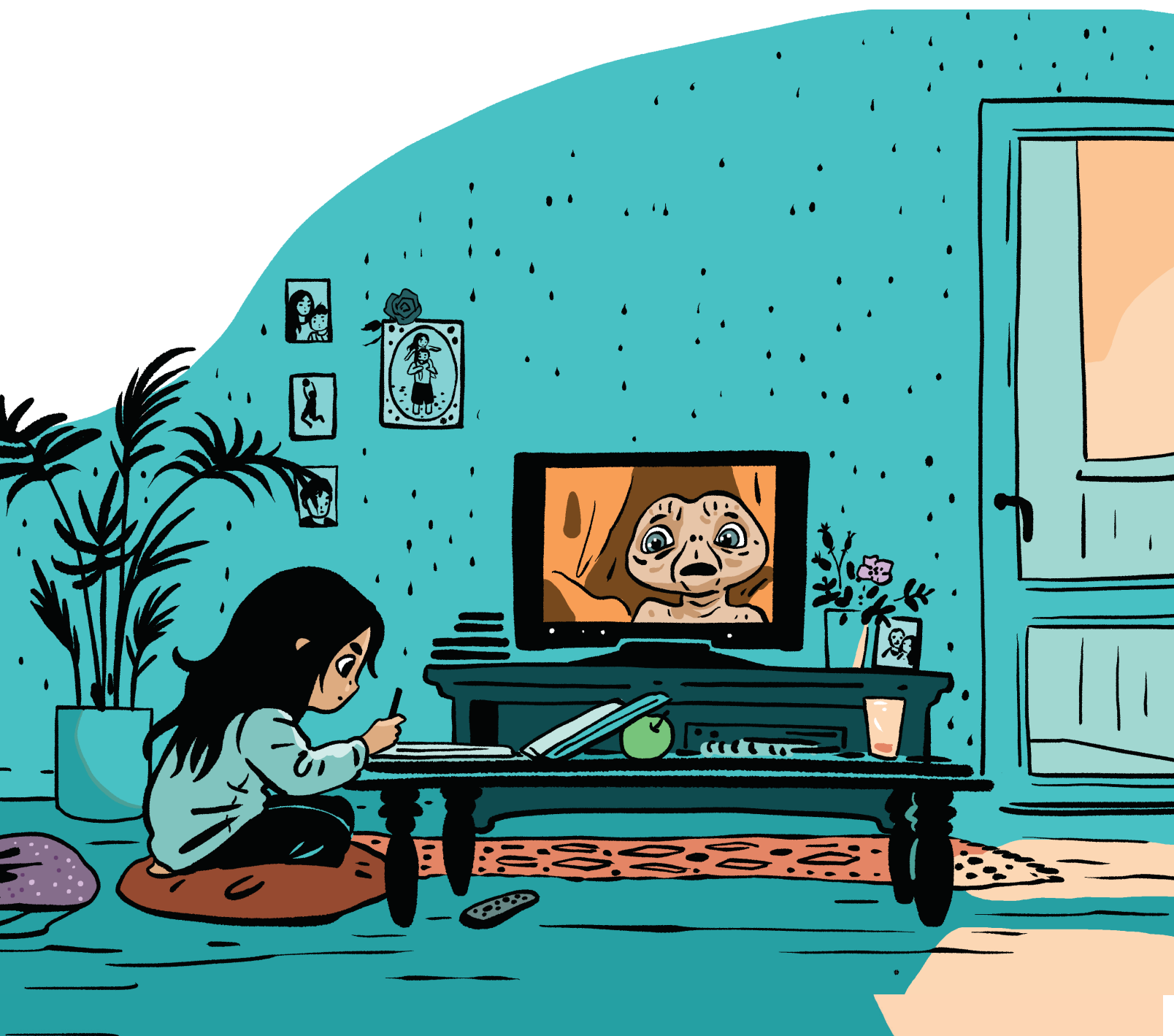
Vad tror ni boken kommer att handla om?

Bygg upp elevernas förförståelse.

Bekanta er med boken genom att läsa baksidestexten.

Vilka förkunskaper om ämnet har eleverna innan läsningen?

Ta reda på elevernas erfarenheter om bokens centrala innehåll innan läsningen.

Under läsningen

Gör olika textkopplingar: koppla innehållet till elevernas erfarenheter, intressen och funderingar. Har de läst någon annan berättelse som påminner om denna?

Fundera och reflektera över kapitelrubrikerna. Försök förutspå handlingen och ställ hypoteser. Vad tror ni att kapitlet kommer att handla om? Stämde era hypoteser?

Stanna upp vid svåra ord eller uttryck under läsningen eller låt eleverna göra egna ordstopp. Det vill säga att eleverna visar att de vill få ordet förklarat genom att till exempel räcka upp handen.

Stanna upp, tänk högt och ställ frågor till texten där svaret går att finna på, mellan och bortom raderna. Använd gärna de föreslagna diskussionsfrågorna men anpassa efter eleverna.

Undersök illustrationerna. På vilket sätt förstärker och samspelar illustrationerna med texten?

Efter läsningen

Sammanfatta:

Ge eleverna stöd att sammanfatta det ni läst.

Vad hände i början, mitten och i slutet?

Vem eller vilka var med?

I vilken miljö utspelade sig de viktigaste händelserna?

Plocka ut nyckelord. Red ut oklarheter och kvarstående frågor.

Vilka tankar väcktes från texten och illustrationerna?

Rita sekvensrutor.

Delge varandra era inre bilder. Rita eller gör det muntligt.

Använd gärna mallen som finns i slutet av lärarstödet.

Skriv egna frågor till texten. Jag undrar ...

Plocka ut ord som beskriver personliga egenskaper (hur någon är) hos karaktärerna i boken.

Gå tillbaka till hypoteserna ni ställde när ni tittade på bokomslaget.

Stämde era hypoteser? Har föremålen på bokomslaget fått en ny mening?

Arbeta vidare med föreslagna uppgifter som du finner under rubriken ”Arbeta vidare”.

Anordna ett bokcafé, berätta för varandra om er bokupplevelse och upptäck nya perspektiv.

Diskussionsfrågor:

Berättelsen om Astera berör många olika känslor och ämnen.

Du kan med fördel lyfta dessa genom gemensam diskussion i klassen.

Använd gärna Epa-metoden när ni diskuterar.

E= eleven funderar och reflekterar själv.

P= diskutera i par.

A= alla i klassen delger varandra.

Metoden bidrar till att alla är delaktiga och aktiva i diskussionerna.

Allas tankar synliggörs och ni utbyter erfarenheter och upplevelser och lär av varandra.

Vänskap

Vem eller vilka är Asteras vänner? Vad innebär riktig vänskap, tycker du? Vad utmärker en bra vän?

Syskonskap

Hur skulle du beskriva relationen mellan Astera och hennes storebror? På vilket sätt förändras deras relation genom berättelsen? Vad är bakgrunden till förändringen? Hur kan det vara att ha syskon? Känner du igen dig i deras relation?

Känslor

Ilska: Vilken känsla känner Astera ganska ofta? Hur beskriver hon känslan? Vad gör Astera riktigt arg? Vad händer när hon blir arg? Hon uppmanas att hålla tillbaka sin ilska, tycker du att det är rätt? Vad tycker du man kan göra om man blir riktigt arg? Astera känner ibland ilska gentemot vuxna ” varför måste vuxna bestämma allt”? Känner du igen dig i det Astera säger?

Skam och skuld: Kan du komma på någon händelse i boken som handlar om att Astera känner skam och skuld? Varför känner hon så? Vad hade du känt om du var Astera?

Svek: Vad innebär svek? När kände sig Astera sviken? Har du känt dig sviken någon gång?

Längtan: Vad innebär det att längta? Vad längtar karaktärerna till? Vad eller vem längtar karaktärerna efter? Har du längtat efter något eller någon, någon gång? Vad har du längtat till och vem har du längtat efter? Vad tycker du man kan göra när längtan blir för stark?

Saknad: Vad innebär saknad? På vilket sätt och när upplevde några av karaktärerna saknad? Har du känt saknad någon gång? När och varför? Vad gjorde du för att det skulle kännas bättre? Vad gjorde karaktärerna för att det skulle kännas bättre?

Mod: Vad innebär det att vara modig? När var Astera modig tycker du? Vad gjorde Astera då? Vad betyder mod för dig? Har du känt dig modig någon gång? Om ja, vad gjorde du då?

Glädje: Vad eller vem gör Astera riktigt glad? Vad eller vem gör dig glad?

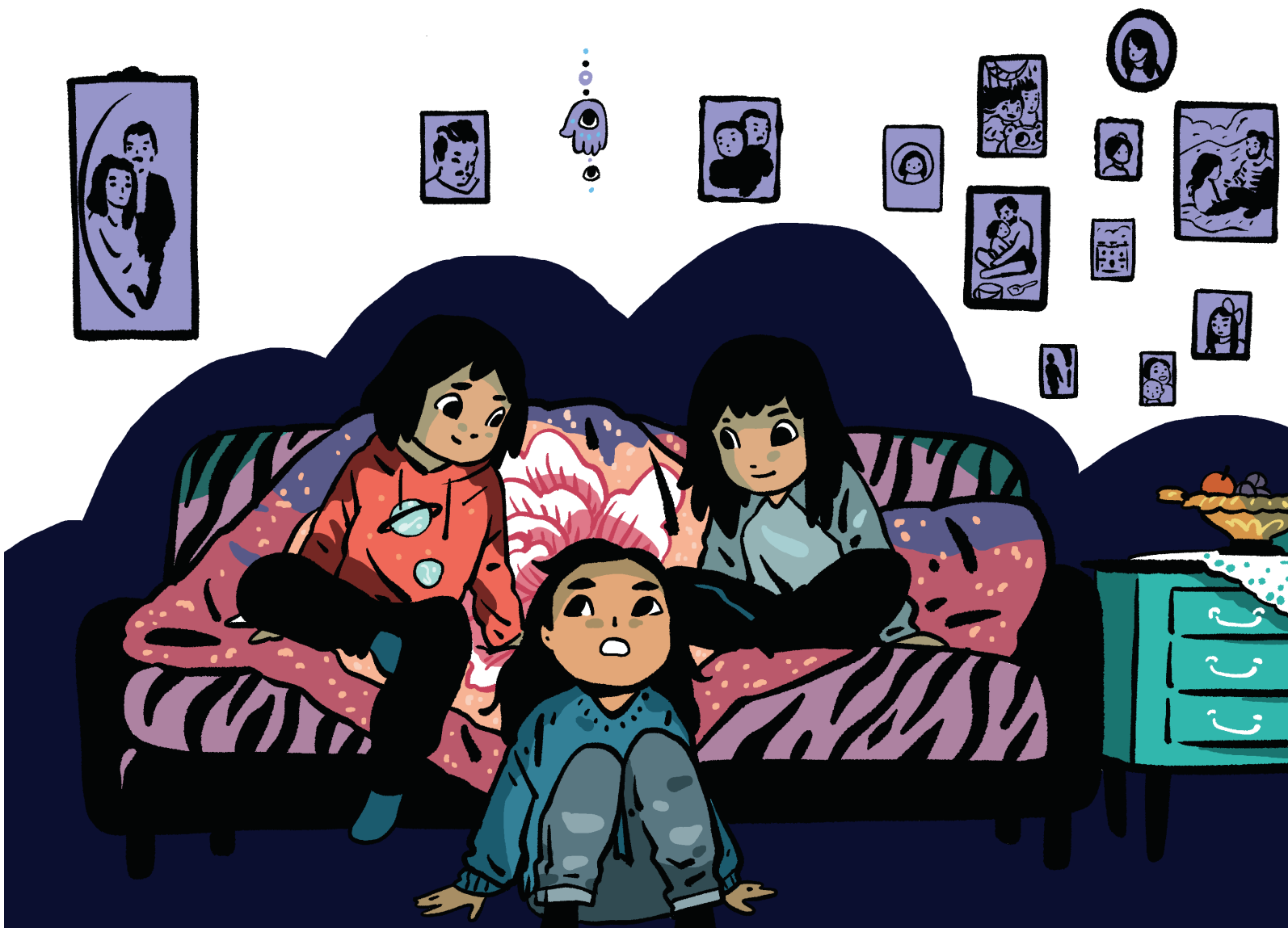

Rasism

Vad betyder rasism? Vilka händelser i berättelsen kan du koppla ihop med rasism? Tjejen i glasskiosken står upp för Astera och hennes storebror, vad gör hon? Vad hade du gjort om du hade hamnat i samma situation? Vad tycker du man kan göra för att motverka rasism i samhället?

Intressen

Vilka intressen har Astera? Vilka intressen har hennes storebror? Astera visar intresse för storebrors fritidsintresse, varför gör hon det? Har du några intressen? Vad gör du då? Delar du dina intressen med någon?

Allmänna frågeställningar vid textsamtal

Berätta: Vad gillade du i boken? Och vad gillade du inte? Upptäckte du något mönster/upprepningar? Finns det några oklarheter kvar som du inte fått svar på i texten? Var det något i texten som liknade något du själv varit med om eller läst/hört i en annan bok? ¹

Arbeta med ord och uttryck

Du kan med fördel läsa och markera ord i förväg och planera aktiviteter som utvecklar elevernas ordförråd. Det kan vara aktiviteter där ni arbetar med till exempel synonymer (arg, argsint, ursinnig, ilsken), antonymer (glad/arg), homonymer (lockar, håll), metaforer och liknelser.

Du kan stanna upp vid svåra eller nya ord och uttryck. Ta reda på om eleverna känner igen ordet? Har de hört ordet tidigare? Hur låter ordet och kan de uttala ordet? Läs om meningen med ordet i eller kanske hela stycket för att förstå ordet i dess sammanhang. Vet eleverna vad ordet betyder? Kan de förklara ordet med egna ord och använda ordet i rätt sammanhang? (Skolverket.se *Språk-, läs- och skrivutveckling – Grundskola åk F–3 Modul: Tidig läsundervisning Del 4: Att arbeta medvetet med ordförrådet*).

Förslag på aktiviteter:

Eleverna skriver ordet som ni ska arbeta med.

Eleverna ritar en bild till ordet.

Eleverna förklarar ordet med egna ord.

Eleverna skriver en förklaring till ordet.

Eleverna skriver ordet i en mening.

¹ För mer läsning om boksamtal rekommenderas läsning av *Böcker inom oss – om boksamtal* av Adian Chambers (Gilla böcker, 2014)

Arbeta vidare

Läs och skriv om författaren och illustratören.²

Skriv ett brev till författaren eller illustratören. Vad vill ni berätta?
Vad vill ni fråga?

Hitta på ett annat slut. Skriv en egen fortsättning. Använd gärna mallen som finns i lärarstödet.

Gör ett venn-diagram och jämför likheter och skillnader mellan Astera och hennes storebror.

Gör ett venn-diagram där eleverna gör jämförelser mellan sig själva och Astera.

Rita bokomslaget på en uppföljare och skriv vad uppföljaren kommer att handla om. Använd gärna mallen som finns i lärarstödet.

Gör ett venn-diagram. Jämför likheter och skillnader mellan flytt och flykt. Diskutera orden flytt och flykt, vilka orsaker och konsekvenser kan ni komma på?

Låt eleverna skriva egna berättelser. Planera berättelserna, använd gärna en tankekarta.

² <https://www.bonniercarlsen.se/nyheter/astera-och-basketskorna-debut-om-syskonskap/>

Inledning: Vem eller vilka ska berättelsen handla om? Var utspelar sig berättelsen? När utspelar sig berättelsen?

Mitten: En serie med händelser/problem och lösningar.

Slut: Knyt ihop berättelsen.

Tips! Beskriv miljöer med hjälp av sinnena.

Anordna ett språkcafé och arbeta med ordspråk. Vad betyder ”Apan känner ingen men alla känner apan”? Vilka andra ordspråk kan ni och vad innebär de?

Gör ett collage för att illustrera olika känslor. Låt eleverna arbeta i mindre grupper. Diskutera hur de kan använda olika färger för att förstärka olika känslor. Eleverna kan också klippa ut bilder från tidningar och magasin som passar till känslan som gruppen valt att arbeta med.

Hur många språk kan ni i er klass? Lär er olika ord och sätt dem i en mening. Skriv på tavlan. Upptäck hur alfabetet kan se ut i olika språk. Det stärker elever med annat modersmål än svenska och främjar inkludering.

Rita din inre bild

Välj en scen från boken och rita din inre bild.

Bokomslag till uppföljaren

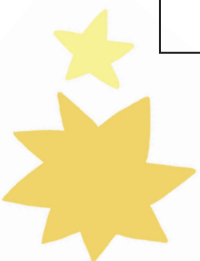
Rita bokomslaget till uppföljaren av *Astera och basketskorna*.

Tänk på att få med viktiga detaljer. Hitta på en egen boktitel. Skriv en baksidestext, berätta kort om handlingen. Fundera över hur du ska locka läsare till att läsa din uppföljare.

Nytt slut

Hitta på ett nytt slut till berättelsen om *Astera och basketskorna*.

[illegible]

A series of 15 horizontal lines, evenly spaced, filling the main body of the page. These lines are intended for writing or drawing.

Bokcafé

Bjud in till bokcafé med hög mysfaktor. Tänd ljus, fika och ha boksamtal. Låt eleverna delge varandra sina tankar om bokens innehåll och inspirera varandra till nya upptäckter.

Förberedelser inför bokcafé:

Dela in eleverna i mindre grupper inför boksamtalen. Eleverna följer instruktionen från cafémenyn och fyller i sina fikatalldrikar med smarriga bokingredienser. Fikatalldriken används som stöd för eleverna när de ska genomföra ett enklare boksamtal. Inledningsvis bjuds alla i gruppen på aperitif genom att alla visar sin fikatalldrik och berättar om en favoritscen ur boken.

Framför dig har du din fikatallrik. Den ska du fylla med din smarriga boksensation.

Förberedelse: Det här ska du göra ...

1. På din gaffel skriver du bokens titel.

2. På din kniv skriver du författarens och illustratörens namn.

3. På din muffinsform skriver du namnet på en karaktär som du gillade eller en som du inte gillade.

4. Fyll dina jordgubbar med karaktärens egenskaper. Skriv ner de egenskaper som gjorde att du gillade eller inte gillade karaktären. Egenskaper beskriver hur någon är till exempel, snäll, busig eller lurig.

5. På din bulle skriver du vad du gillade med boken. Börja inifrån och snurra din bulle medan du skriver. Du kan också välja att göra en kort beskrivning av bokens handling.

6. På din pepparkaka skriver du vad du inte gillade med boken.

7. Hur många stjärnor ger du boken? Färglägg stjärnströsslät.

8. Börja med att bjuda dina bokvänner på en aperitif. Berätta om en favoritscen ur boken.

9. Bjud dina bokvänner på en smarrig bokupplevelse! Berätta vad du har på din fikatallrik.

Smarrigt bokcafé!

